

M A G Y A R K U R I R

Bécsből, Kedden, Július' 4-dikén, 1820.

Frantzia Ország.

A' Párisi lármáknak elcsendesedése után külömbkülömbfele szerencsétető követtségek jelentek-meg a' Királynál. Junius' 18-dikán a' Mise után Páris' városa tétette-meg a' maga Magistratusa által ezen hivségi kötelességet. A' Prefektus olvasta-fel, a' gyűlésben meghatározott köszöntést, melyre ekképpen felelt a' Király: —“

Hathatósan megillettetem azon jó indulat által, mellyet az Urak az én jó Párisom' lakosai' nevében, ezen részint szomorító részint örvendeztető alkalmatossággal előttem kifejezének. Nyughatatlanságnak gerjesztőji, kik nem méltók a' Frantzia nevezetre, hogy a' csendességet megháborithassák, mérészlettek a' Constitúciónak nevével vissza élni, a' melly becsesebb nékem mint nékiek. Ebből szerencsétlenségek következtek, mellyek engem' méllyen szomorítanak: de egyéb eránt csak azt okozták az ő mesterkedéseik által, hogy fegyveres seregeimnek jó fenytéktartása 's népemnek, kiváltképpen pedig Páris' egyik népes külső városának, melyben én a' magam személlye eránt való szeretetnek 's a' törvényekhez viseltető engedelmességnek gyakran illy megillető bizonyságait szemlélem, hajlandósága, legvilágosabb szinben kitündököljék. Tegyéek bizonyossá Uraságtok a' fő város' lakosait az én szeretetem felől, mellyel erántok viseltetem, 's azon

gondosság felől, mellyel én a' szerencsésen helyre állítottam, 's mint egész bízakodással reménlem ennekutánna többé meg sem zavartatandó csendességnek fenntartatására törekedni fogok.“

A' következő napon (19-dikben) a' Generalisok, a' Királyi testörzö sereg' Osztályai Kommandánsaik, a' Párisi örzö sereg' 's Politziai lovasság' vezérlojik mentek hasonló köszöntési audientziára. A' Király így szollott hozzájuk: —“

„Uraim, Generálisok és Osztályok' vezérei! Nagy örömet érzek, hogy Uraságtokat magam körül öszszegyülekezve látom, hogy tudtokra adhatom seregeimnek magokviseletével való nagy meglegedésemet. Adják tudtokra ezt Uraságtok az én testörzö seregeimnek, Legióimnak, 's Politziai lovasságomnak. Én az ő erántam viseltető jó indulatjok felől csak egy szempillantatig se' kételkedtem soha: de a' melyhez ök most bölcsességet is ollyant csatoltak, a' melly minden dicséretet fellyül halad. Ezen bölcsességet, ezt a' jó hadi fenytéktartást a' Generális Urak' és Osztályos vezérek' jó gondolkodásának köszönhetjük, 's én különösen kijelentem ezért való szerencsekivánásomat. Még egyszer megújítom, szolljanak az Urak seregeimmel, 's tegyéek bizonyosokká őket az én egész meglegedésem felől.“ —

Már még ezen audientzia tartás előtt a' Párisi nemzeti örzö seregnek minden Legiója számára egyegy Becsület-Legió' keresztje határozottatott.

Junius' 7-dik és 9-dik napjain Rennesben is olyan lázzadások voltak mint Párisban. Itt is Éljen a' Consitützió volt a' lázzasztó szó. Hanem 10-dikben megintő Proklamátzió adatott-ki 's estve a' tolongó népet a' Politzia' lovassága 's egy Vadász Regiment széllyel kergették. Desnoyers, Conard, és Taillandier-nevű tanuló ifjak elfogattattak. A' következő reggel sok ifjak kisereglettek az uczákra 's mint látszott fogságra esett társaikat akarták erőszakosan kiszabadítani: de csak kettőt adott-ki a' Tisztviselői kar 's ezeket is csak Cautio mellett. A' harmadikat fogságban tartóztatta. A' csendesség azonban így is helyre állott. — Hasonló tolongások 's Éljen a' Constitützió! kiáltások történtek Poitiersben 's Nantesben is, de minden erőszaktétel nélkül.

Brestben Juniusnak 9-dik és 10-dik napjain fordultak elő a' Párisiakhoz hasonló zendülések, hanem 11-dikben intő proklamátziók intéztetvén a' néphez, 's éppen azon napon a' telegrafus segedelmével az a' hír is megérkezvén oda Párisból, hogy a' Válosztási jóvallott törvényen változás tétetödvén, az ekképpen, a' Követek' kamarájának nagy többsége által megerössített, a' csendesség azonnal becsületesen helyre állott.

A' Párisban ezen lármákért utóbb elfogattatott személyek közt találtnak a' már említettéken kívül: Oberster Pailhez, egy Parent nevű hajdani tiszt, Huiller könyváros, a' Renommée' egyik írója Sanguaire-de-Souignée, 's mások. Tanulót is valami 40-nigvalót fogdostak újabban özsze szállásaikon, több mások pedig elútasítottak Párisból.

A' Monitör arról tudósítja a' Frantzia közönséget, hogy az ő baj-társa a' Gazette-de-France, a' Censúra' engedelme

nélkül egy Czikkelyt kiadván, itélőszék' elejébe fog állittatni. A' kiadódott czikkely' czimirása ez: A' Párisi Esküdttek' Itélőszéke. Valami Prokurátori beszédet foglal magába, a' melyben néhány fő személyeket sértegető vagdalódzások találtnak.

A' Ministeri Ujságlevelek meghatározva Rebellió nevet adnak ezen Frantzia lármáknak. Nyilván illy nevet adott ezeknek Minister Gróf Deserre azon heves beszédében, mellyet Jun. 10-dikén a' Követek' kamarájához intézett. Hova céloztak pedig ezekkel azoknak gerjesztőjök? erről még most kezdenek megérkezni a' Tiszti hiteles tudósítások. Ilyen jött-ki a' Berlíni Ujságlevelekben Jun. 20-dikán; ilyen a' Párisi Monitörben is Jun. 21-dikén. A' Berliniek így magyarázzák a' dolgot: —

„Már rég érkeztek Frantzia Ország' belső részeiről a' hiteles tudósítások affelől, hogy a' revolutziós rész azon esetben, ha a' Válosztási új törvény meg találna erőssített, lármát fognak gerjeszteni, nem oly célzással ugyan, hogy az egész nemzetet fellázzaszszák, hanem csak, hogy az Ország'nak több részeiben egyszerre lármát csinálván az által a' Ministereket megrettentsék 's arra vegyék, hogy a' Királynak félelmes eszközöket tanácsoljanak. Kétségsbe hozhatatlan dolog az, hogy a' Frantzia Ministérium a' lázzasztóknak iparkodásaikat 's lépéseiket eddig is figyelmetes szem-ügyen tartotta, 's ennekutánna még hathatósabb eszközökkel fog élni, 's minden mesterkedéseket semmivé fog tenni. Meg fogja mutatni a' következő, hogy a' Frantzia Ministerek a' támodásoknak Lyonban, Dauphinében, 's Franche-Comtének egy részében, valamint szintén Lillében, Rennesben 's Rouenben való organizáltatása felől,

előre tudósítatva voltak. Hanem az is igaz más felől, hogy az a' rész, melly most ezen lázadásokat csinálta, csak a' Princz Berry megölettetését megelőzőt történetektől fogva határozta magát arra, hogy támodást is csináljon; mert ha szintén a' támadás' magvát már elég-ségesen elhíntezte 's annak csiráját elég jól meg is öntözte ezen rész: mindazonáltal még is meghatározott plánuma volt ennek az, hogy erőszakos lépésekre 's valóságos rebellálásra csak rendkívül-
 való esetben lépjék. Ezen résznek nem lett volna, hogy célját elérhesse, ezen erőszakos lépésekre szüksége, ha a' Ministerium olly eszközökkel élni, nem kezdett volna, a' millyenekkel három hónapoktól fogva élt. Más legjobb útja volt már ezen résznek arra, hogy a' Monarkhiát a' Constitúcióval megegyező módokon fordítsa-fel. Az 1817-ben Febr. 5-dikén (Laine által jóválltatott 's Decazes által behoztatott) Válosztási-törvény, ez a' legmegbánásraméltóbb lépés mind azok között, mellyeket valaha valamely Ministerium tett, az azután következett 1817, 1818 és 1819 béli Válosztások által száznál több részint revolúziós indulatú részint megvakult Liberalis Követeket hozott a' kamarába. Majd nem soká, midőn a' kamarának 4-dik részét meg kellett volna újítani, már ekkor a' magájé-
 vá tette volna ez a' többséget; az 5-dik Válosztás után pedig nyoma se lett volna többé a' Követek' kamarájában a' Monarkhiai uralkodásnak; minden elementumai Demokratikus ábrázatot vettek volna fel. Azután könnyű lett volna a' revolúziós plánumot, melly ezen embereknek írásaikban részenként kinyilatkoztattatott, sőt, mint azt közzülök a' vigyázatlanabbak a' kamarában tartott beszédjeik által is kinyilatkoztatták, lassanként végrehajtani.

Eszközeiknek, mellyekkel célzásoknak végrehajtásában éltek volna, természeti folyamatja e' lett volna: A' Helvétus katonáknak, a' Király' ezen hűséges szolgainak hazaküldtetése; a' nemzeti őrző seregnek Demokratikai organizáltatása, melly szerént ezeknek mind revolúziós Kommandánsokat kellett volna tenni, hogy így a' Király' felső rendeléseitől telyes-séggel ne függenének; a' Király' Házi testörzőinek vagy egész eloszlattatása, vagy pedig annak kieszközlése, hogy abból a' Királyhoz hűséges tisztek mind kigyomláltassanak; a' Ministereknek arrakénszerítettése, hogy a' kamarának mindenek-ről számot adni tartozzanak; a' Monarkhiához hajlandó Ministerek' helyébe Demokratikus gondolkodásuaknak tétettése; minden Majorátusnak eltöröltetése, melyből a' Pairkamarák eltörölődése is következni fogna; a' Kir. familiában fennálló követezési rendnek megváltoztatása, melly által oly Király fogna a' thronusra tétettetni, ki a' revolúziónak teremtménye lévén, a' támodóknak mind addig eszközül fogná szolgálni, míg ezek a' dolgoknak jövődöbéli folyamatja felett össze veszvéen 's meghasonlván, mind ezekből oly történetek következnének, hogy a' sokféle részrehajlásoknak minden ágazataik a' magok különös plánumaiknak tökéletesülését reménlhessék.

„Ezen jól elintézett és sok felől ejtett hibák által segítettett plánumnak csendes végrehajtását az által zavarták-meg a' Ministerek, hogy az eddig fennállott Válosztási törvény' helyébe egy oly törvényt jóvállottak, a' melly ne engedje, hogy a' válosztás' munkája nagyobbadon csak az apró sorsú emberek, fábrikások 's egyéb effélék' kezében legyen, hanem a' nagyobb vagyonosok' kezére jusson, hogy így ne történhessenek többé olly

viszsaélések, mint a' millyeneknek az utóbbi választáskor az a' példája mutatott — hogy egy gazdag kereskedő, ki nek kezében a' köz vélekedés a' Bonaparte' magános vagyonát lenni állítja, csak hamarjában száz napszamosoknak vásárlott KereskedőiPátenst, 's így tette őket voksolásjussal bíró polgárokká, azért, hogy azt váloszszák Követnek, a' kit ő kívánt. Észre vették a' Lázzasztók, hogy ha az új Jovallás megerősítettne, a' Király a' kamarát, a' Constitúzió által neki adatott jus szerint nem soká egészen elosztatván, 's már az új törvény szerint a' Liberálisoknak a' választás' dolgában nem lévén olly szabad keze, mint eddig volt, céljoknak elérésében meg fognának gátoltatni: 's ezért cselekedtek, hogy az új törvénynek megakadályoztatására mindenféle eszközöket elé vettek. Egy kedvező környülállás adta magát elé; az tudniillik, hogy ezen jovallásoknak princzipiumául azt vették volt fel a' Ministerek: hogy lehet a' Constitúzion változtatást tenni. Ez a' princzipium még a' Royálista részen is sok ellenséget szerzett a' Ministerek' jovallásának. Mi lett belőle? az, hogy meggondolkoztak, 's előbbeni jovallásokat vissza vévén, mást terjesztettek a' kamara' elejébe. E' volt az, a' melly felett Május' 15-dikétől fogva vetekedtek. Ez által már nem sértetett volna meg a' Constitúzió: 's a' Követek' választatása még is kivétetett volna a' szegényebb sorsú polgárok' kezéből az által, hogy ezek ennekutánna csak Candidatusokat váloszthattak volna, 's a' legvagyonosabb Válosztók' kezébe adatott volna; minthogy a' lett volna a' főbb princzipium: Hogy a' Válosztó jussal bírók közül csak a' legtöbb adót fizető, és így a' leggazdagabb egy negyed rész váloszszák a' Candidatusok között a' Követeket.

E' meghökkentette a' Liberálisokat azért, hogy már most nem sértődik meg a' Constitúzió, 's a' valóságos Követeket ennekutánna még is csak a' vagyonosabb és kevés számú polgárok fogják válosztani, a' kik magokat nem olly könnyen fogják a' részrehajlások által kormányoztatni engedni. Így ment a' dolog oda, hogy már most a' Liberálisok, vagy mint ezen előadásban nyilván neveztetnek, a' Lázzasztók, magokat kényszeríteni látták a' támodásnak siettetésére. Ezek arra akarták kényszeríteni a' Ministereket, hogy most tegyék fére a' Válosztási törvény felett való vetekedéseket, 's vegyék a' Státus' költsége 's jövedelme felett való vetekedést elé. Ez, tartott volna legalábbis egy hónapig. Ekkor osztán azt akarták cselekedni, hogy (ha valami egyéb kedvező környülállás magát elé nem adná), minden további tanácskozások ellen protestáljanak 's a' gyűlést oda hagyván, ez által a' Királyt kényszerítsék arra, hogy a' mostani kamarát elosztatván új választást rendeljen, melynek még a' fennálló törvény szerint kellene megesni, hogy így a' revolúziósok a' választásokat egészen a' magok befolyása szerint tétethessék, 's ekképpen céljokat elérhessék. Hogy ezen erőszakos lépést, a' költség 's jövedelem' meghatározatása előtt tenni nem akarták, ezt azért cselekedték a' revolúziósok, hogy azt a' szemrehányást ne vonnák magok-
ra, hogy az Országlószéktől a' kormányozásra megkívántató költséget meg akarják vonni. Így valának mindenenk elintéztetve, azért, hogy minden történeteknek, a' mik elé fognának fordulni, törvényes szín adattathassék. Azonban véghez nem vihették azt, hogy a' költség 's jövedelem felett való vetekedést a' Válosztási törvénynek meghatározatása előtt elévétetessék; így hát nem vala egyéb

hátra, hanem, hogy a' tartományokban gerjeszsenek zendüléseket; mert az, hogy most Párist fellázzaszthassák, eszekbe se' forgott. Kevéssé kellene annak ezen várost esmerni, a' ki azt linné, hogy ennek lakosai, kik minden revolúziókra szívvvel lélekkel reá unván csak csendeséget ohajtanak, 's a' Királyi familiát szeretik, valami lázzadásban kedvet találnának. Jól tudták ezt a' lázzasztók; nem is czéloztak ők Párisnak fellázzasztására. Azonban a' Jun. 2-dikán történt dolgok által véletlenül felindítottak, hogy ezt is megpróbálják: valyon nem lehetne-e magát a' fő várost fellázzasztani? Ha e' megeshetne (igy szollottak), vagy ha legalább annyi következése lehetne, hogy a' Ministerek ingadozókká tétetessenek: így sokkal könnyebben végrehajthatnák célzásokat, mint sem ha a' tartományokban itt-amott eszközlenének egy-egy magános csapást. Bár mi nevettséges vala is az a' játék, melyre magát Chauvelin vétettetni engedte (t. i. hogy gyalog hintóban hordoztassa 's az Éljent kiáltozó tanulók által kísértesse fel 's alá magát), csakugyan való az, hogy a' Liberálisok ezen próbatételt semmi féle erőszakoskodással öszszeccsatolni nem akárták; ezen szemrehányást, hogy a' verekedést kezdtették, azon Royálisták vonták magokra, kiket a' Frantzia Hunt (Chauvelin) játéka megboszsztantván, a' tanulókat megleczkézték, ámbár semmi hivattatások se' volt ezen munkára. Az is igaz, hogy néhány Követeket is gyalázattal illettek az uczákon, melly hibákat a' Liberálisok a' Royálisták' közönséges ügye ellen fordítottak. Erre való plánumjokat, N. N. Urnál, Junius' 3-dikán tartott gyűlésekben intézték el a' Követek' kamarájának Liberális tagjai. Kit jelencsenek az N. N. betük, a' Historia fogja megmonda-

ni. Hanem ezen plánumokra nézve is nem vélt akadály adta elé magát; a' Fél-Liberálisok, a' kik kedvelik ugyan az Országglást mennél közelebb vinni a' Demokratiához: de azonban semmi olyan eszközökkel való élésbe avatkozni nem szeretnék, melly őket Gillothinra vezérelhetné; kinyilatkoztatták, hogy nem értenek egygyet támodásnak gerjesztésében. Ebből nagy meghasonlás támodott. Sokaknak csak most nyitak-fel szemek: most látták, hova czélozzanak az ő meszszebb néző Fejeik; most tünt szemek' elejébe, hogy melly örvénynek szélén állanak, melybe belé akarják buktatni őket. Ilyenkor meg szokott dobhanni az emberi szív. Sok mérséklett gondolkodásuak próbát tettek, hogy magokat a' Royalistákkal öszszeccsatolhassák. Így lett, hogy a' Liberálisok két részre váltak; az egyik rész Rebellisnek, e' pedig Gyávának nevezte amazt. A' kik Rebelliseknek nevezettek, megmaradtak azon határozások mellett, hogy Párisnak fellázzasztását megpróbálják, de a' nélkül, hogy itt azon katonai eszközöket haszonra fordítanák, mellyeket a' tartományoknak fellármáztatásokra elszántak. Párisban csak azt akarták megpróbálni, hogy valyon a' tanulók, ifjú kereskedők, 's kézmives legények' segedelniével, mire lehetne menni? Az elsőnek számát Párisban valami 6000-re, ezeket 60,000-re lehet tenni, kik között valami 30,000-re telik a' Németek' száma. Hogy a' Sz. Antal nevű népes külső városban legkönnyebben lázzadást gerjeszthetnének, abból reménlették, hogy ott a' kézmives gazdák 's munkássaik között egyenetlenkedés ütött volt ki, mellyet a' Politzia még le nem csendesíthetett vala. A' próbatételre minden esetben ki lehetett bocsátkozni; ha céljokat el nem érnek, azzal menthetnék mago-

Kat a' próbálók, hogy fegyver nélkül voltak. Az is meghatározott: Hogy semmi egyéb kiáltás ne essék, csak ez: Éljen a' Constitútzio! minthogy ez mind addig ártatlan kiáltásnak tartathatik, míg valamely pártosság' kiáltószavául nem szolgál. —

„Mindenek a' következő hétfűre, Jun. 5-dikére, rendeltettek-el. A' legelső jelenség, melyből előre el látni lehetett a' mi azután történt, a' volt, hogy a' kézmives legények a' helyett, hogy a' mondott napon reggel dologra mentek volna, csoportosan a' korcsmákba ültek - be 's a' napot vendégeskedéssel töltötték-el. A' Politziai ügy vélekedett, hogy a' lármázás' főbb helyévé a' XV-dik Lajos' piacza volna rendeltetve, melly a' Thüilleria és azon Bourbon nevű palota között van, melyben a' Követek' gyűlése a' maga üléseit tartja; de nem: itt csak tettetésből való támadás történt. A' Szent Antal külső városa vala a' valóságos láрма helye, melly ugyan a' nevezett piacztól egy óra távolságra esik, de ezzel még is csak ugyan öszszecsatoltatik a' bástyák által, melly bástyákra egymástól bizonyos távolságra öt-öt száz emberekből álló csoportokat állítottak, 's ekképpen egy, félbe nem szakadó hosszú sort formáltak a' lázzasztók. — Mi lett az egész iparkodásból? e' már tudva van az előbbeni tudósításokból, tudniillik az: Hogy a' Politzia által előre megtétetett hathatós intézetek 's a' lakosoknak megvető lágymelegsége, mellyel ezen iparkodást nézte, 's a' szörnyű eső, a' melly mintha patakkaal töltötték

volna úgy esett, az egész lármának véget vetettek, 's a' Nemzet' ezen reménsége, az ifjú sereg, egészszen általázva 's a' sok kiáltozás miatt berekedve, szállásaira széllyel oszlott. —

„Ámbár azon személlyek által, a' kik ezen láрма - theatrom' firhangjai megett a' játékot igazgatták, úgy volt a' dolog elrendelve, hogy csak ezen kiáltás hallattassék: Éljen a' Constitútzio! — csakugyan még is hallattattak a' mellett egyebek is, a' mellyeket akár ki megérthetett, 's jól tudhatta, hogy lázzasztásra czéloznak. De azt mondják, hogy efféléket csak régi Bonapartista katonák kiáltoztak. E' szerént fűstbe ment ugyan ez úttal Párisban az az iparkodás, hogy abban a' nép fel-lázzasztathatott volna: hanem a' Kormányozó Biztosság még ezért le nem tette azon reménségét, hogy a' tartományokat támodásra ingerelheti, 's talám még ezekből várhatjuk a' legfontosabb tudósításokat. Vakmerőség volna előre megmondani akarni, hogy micsoda kimenetele leszen egy életre vagy halálra való határozású viaskodásnak. Minden attól van felfűggesztetve: Hogy mennyiben bizhatik az Országlószék a' seregekhez? ez a' kérdés pedig ismét egy más kérdéssel van öszszecsatolódásban, ezzel tudniillik: hogy a' mostani jó gondolkodású Hadi Minister mennyiben érheti-el azon iparkodásának jó kimenetelét: Hogy az előtte volt Minister által a' Regementekbe bevitetett 's mintegy a' támodáshoz alkalmaztatott intézeteket olyanokká tesse, hogy ne ártassanak.“